בס"ד

בהעלותך תשפ"ו

גליון 284

דעם רבינ'ס ליכט

אַייִערע קינְדער זָאלְט אִיר מוּדִיעַ זַיין
וָואס דָא הָאט זִיך גִיטָאן (שיהר"ן ר"ט)

דער ריינער קוואל

הוּנְדֶערְט טוֹיזֶנְט דָאלַאר.

אַשְׁרֵינוּ אַשְׁרֵינוּ, יֶעדֶער אִיד וואוּ עֶר אִיז גֶעוֶוען, הָאט עֶר בַּאקוּמֶען אַ נַייעֶ תּוֹרָה, אַ פְּרִישֶׁע הִתְחַדְּשׁוּת. יֶעצְט דַארְף מֶען עֶס אוֹיסְלֵייגְן אוֹיף קְלֵיין גֶעלְט!

אַ גְרוֹיסֶער גְבִיר הָאט אַמָאל גֶעגֶעבְּן פַּאר אֵיינֶעם אַ גְרוֹיסְן טְשֶׁעק פוּן הוּנְדֶערְט טוֹיזֶנְט דָאלַאר. דֶער אִיד וָואס הָאט בַּאקוּמֶען דֶעם טְשֶׁעק הָאט גֶעוָואלְט גֵיין קוֹיפְן אַ בְּרוֹיט מִיט אַ מִילְך אִין גֶעשֶׁעפְט, עֶר גֵייט צוּ צוּ דֶער מֶענְטְשׁ וָואס רֶעכְנְט אוּן גִיבְּט אִים דֶעם טְשֶׁעק, "וָואס קֶען אִיך טוּן מִיט אַזַא טְשֶׁעק?" פְרֶעגְט דֶער בַּעַל הַבַּיִת פוּנֶעם גֶעשֶׁעפְט, "נָא, וָואס זָאל אִיך טוּן? נָאר דָאס הָאבּ אִיך אִין מַיין טַאשׁ! דוּ וֵוייסְט? עֶס אִיז גָאר אַסַאך גֶעלְט!"

דֶער בַּעַל הַבַּיִת וַוייזְט אִים אַנְטְקֶעגְן אִיבֶּער דֶער גַאס גֶעפִינְט זִיך אֵיינֶער וָואס טוֹישְׁט אַלֶע סָארְטְן גֶעלְט, מְזֻמָּן, טְשֶׁעקְס א.ד.ג. פוּן גְרוֹיסֶע גֶעלְטֶער אוֹיף קְלֶענֶערֶע מַטְבֵּעוֹת. "גֵיי אַרִיבֶּער דִי גַאס אִין יֶענֶעם גֶעשֶׁעפְטְל אוּן טוֹישׁ עֶס אוֹיף", זָאגְט אִים דֶער גֶעשֶׁעפְסְטְמַאן.

מִיר הָאבְּן אוֹיךְ דֶעם פַארְגַאנְגֶענֶעם יוֹם טוֹב שָׁבוּעוֹת בַּאקוּמֶען אַ גְרוֹיסֶע לִיכְטִיגֶע גֶעוַואלְדִיגֶע תּוֹרָה, מִיט זֶעקְס הוּנְדֶערְט אוּן דְרַייצְן עֵצוֹת – מִצְוֹת, מִיט נָאךְ גָאר אַסַאךְ מִצְוֹת דְּרַבָּנָן, עִנְיָנִים מִיט סוֹדוֹת אָן אַ שִׁיעוּר, טְעָמִים מִיט מִנְהָגִים בְּלִי סוֹף. יֶעצְט קִינְדֶערְלֶעךְ דַארְף מֶען עֶס אַרַיינְלֵייגְן אִין אַ כֵּלִי. אַזוֹי וִוי אֵיינֶער וָואס קוּמְט אָן צוּם גְרוֹיסְן יַם, קֶען עֶר נִישְׁט כַאפְּן אַ טְרִינְק וַואסֶער אוֹיבּ עֶר הָאט נִישְׁט קַיין גְלָאז וִוי אַרַיינְצוּטוּן דָאס וַואסֶער אוּן מַאכְן אַ שֶׁהַכֹּל, אֲפִילוּ עֶס גֶעפִינְט זִיךְ דָארְט אִיבֶּערְגֶענוּג וַואסֶער פַאר זַיינֶע אִיר אִיר אֵיינִיקְלֶעךְ. אַזוֹי אוֹיךְ אִיז דִי תּוֹרָה צוּגֶעגְלִיכְן צוּ אַ יַם, קֶען מֶען נִישְׁט אֵיינְשְׁלִינְגֶען אַלֶע מִצְוֹת אוֹיף אֵיין מָאל, מֶען נֶעמְט עֶס אַרַיין צוּבִיסְלֶעךְ, אַבִּיסֶעלֶע אוּן נָאךְ אַבִּיסֶעלֶע, יֶעדְן טָאג נָאךְ אַבִּיסְל תּוֹרָה, נָאךְ אַ מִינוּט הִתְבּוֹדְדוּת, נָאךְ עֶטְלִיכֶע גוּטֶע זַאכְן, דוּרְךְ דִי פָּשׁוּטֶ'ע מִצְוֹת וָואס מִיר זֶענֶען מְקַיֵּים יֶעדְן טָאג.

גְלַייךְ אִינְדֶערְפְרִי וַואשְׁט מֶען זִיךְ נֶעגְל וַואסֶער, מֶען טוּט אָן צִיצִית, א.א.וו. דוּרְכְאוֹיס דֶעם טָאג מַאכְט מֶען פִיל מִצְוֹת, חֶסֶד, אֱמוּנָה, כִּבּוּד אָב וָאֵם, לֶערְנֶען תּוֹרָה, גוּטֶע מִדּוֹת. אַזוֹי אוֹיךְ פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז מִיר דַארְפְן גֶעדֶענְקֶען צוּצוּלֵייגְן דִי שִׂמְחָה פוּן דִי מִצְוֹת, דָאס דַארְף אוּנְז בַּאגְלֵייטְן אוֹיף אַ גַאנְץ יָאר. מִיר זֶענֶען גֶעוֶוען פְרֵיילִיךְ שָׁבוּעוֹת אַז מִיר הָאבְּן בַּאקוּמֶען אַ נַייעֶ תּוֹרָה, אָבֶּער חֲזַ"ל זָאגְן אוֹיפְן פָּסוּק 'אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם, אַז דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער גִיבְּט דִי תּוֹרָה פוּן דָאסְנֵיי, 'יֶעדְן טָאג'.

פַארְשְׁטֵייט זִיךְ אַז דֶער גְרוֹיסֶער מַעֲמַד הַר סִינַי אִיז גֶעוֶוען דֶער עֶרְשְׁטֶער גְרוֹיסֶער גֶעשֶׁעעֶנִישׁ וָואס אִיז פָארְגֶעקוּמֶען שָׁבוּעוֹת, אָבֶּער מִיר מַאכְן יֶעדְן טָאג אִינְדֶערְפְרִי אַ בְּרָכָה, 'אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים וְנָתַן לָנוּ אֶת תּוֹרָתוֹ... בָּרוּךְ אַתָּה ה' "נוֹתֵן" הַתּוֹרָה'. עֶס שְׁטֵייט נִישְׁט "נָתַן – גֶעגֶעבְּן" נָאר נוֹתֵן – עֶר גִיבְּט אוּנְז

יֶעדְן טָאג אַ נַייֶע תּוֹרָה, אַ פְרִישֶׁע בְּחִירָה צוּ אוֹיסְוֶועלְן די תּוֹרָה.

דָאס אִיז די שִׂמְחָה וָואס מִיר הָאבְּן אַז מִיר זֶענֶען נִישְׁט קַיין גּוֹיִם, אוּנְז הָאט דֶער אוֹיבֶּערְשְׁטֶער אוֹיסגֶעוֶועלְט פוּן אַלֶע, אַלֶע, פֶעלְקֶער, מִיר זֶענֶען אִידְן מַאֲמִינִים בְּנֵי מַאֲמִינִים, מִיר טוּעֶן די מִצְוֹת וָואס מִיט אוּנְזֶערֶע אוֹיגְן זֶעט עֶס אוֹיס קְלֵיין, אָבֶּער וֶוען מִיר גֵייעֶן אַרוֹיס בַּיינַאכְט אִין גַאס אוּן מֶען זֶעט די שְׁטֶערְנְס אוֹיף דֶער הִימְל, אוֹיבּ מֶען גֶעפִינְט זִיךְ אִין אַ שְׁטָאק-פִינְסְטֶערְן אָרְט קֶען מֶען זֶעט מִילְיאָנֶען קְלֵיינֶע שְׁטֶערְנְס, זֵיי קוּקְן אוֹיס ווִי קְלֵיינֶע פִינְטְלֶעך, אָבֶּער בֶּאֱמֶת אִיז יֶעדֶער שְׁטֶערְן גֶעוַואלְדִיג גְרוֹיס, מֶען זִיךְ בִּכְלַל נִישְׁט אוֹיסְמָאלְן די גְרוֹיסְקַייט דֶערְפוּן.

אוּנְזֶערֶע קְלֵיינְטְשִׁיקֶע נְקוּדוֹת טוֹבוֹת, די מִצְוָוה'לֶעך וָואס מִיר טוּעֶן, זֶעט אוֹיס אוֹיף דֶער וֶועלְט זֵייעֶר פִּיצְל, אָבֶּער לְמַעֲשֶׂה אִיז יֶעדֶע מִצְוָה אַ עוֹלָם מָלֵא, טוֹיזְנְטֶער מַלְאָכִים זֶענֶען אוּנְז מְקַנֵּא, אַזוֹי ווִי מִיר הָאבְּן גֶעזָאגְט אִין אַקְדָמוּת, אַז די מַלְאָכִים וַוארְטְן אֵיינְמָאל אִין זִיבְּן יָאר צוּ זָאגְן קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, אוּן וֶוערְן פַארְבְּרֶענְט נִישְׁט הָאבְּנְדִיג מֶער די זְכִיָּה צוּ נָאכְאַמָאל שְׁטֵיין פַאר'ן אוֹיבֶּערְשְׁטְן.

אָבֶּער מִיר אִידִישֶׁע קִינְדֶער שְׁטֵייעֶן יֶעדְן טָאג בַּיי שַׁחֲרִית, מִנְחָה, אוּן מִיר זָאגְן קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ, קָדוֹשׁ. ווַייל דֶער עִיקָר נַחַת רוּחַ פוּן בַּאשֶׁעפֶער, אִיז נִישְׁט פוּן מַלְאָכִים, נָאר פוּן אוּנְז מֶענְטְשֶׁעלֶעך וָואס זֶענֶען גֶעמַאכְט פוּן פְלֵייש מִיט בֵּיינֶער, מִיט אַ גְרוֹיסֶער יֵצֶר הָרָע. אַזוֹי ווִי דֶער רֶבִּי זָאגְט אִין תּוֹרָה מ"ט תִּנְיָנָא,

וְהוּא מַעֲלָה גְּדוֹלָה, כְּשֶׁיֵּשׁ עֲדַיִן יֵצֶר הָרָע לְהָאָדָם... וְאִם אֵין יֵצֶר הָרָע לְהָאָדָם, אֵין עֲבוֹדָתוֹ שְׁלֵמָה כְּלָל! בִּפְרָט קְלֵיינֶע קִינְדֶער וָואס חֲזַ"ל זָאגְן דֶער פָּסוּק מִפִּי עוֹלְלִים וְיֹנְקִים יִסַּדְתָּ עֹז (תְּהִלִּים ח'), אַז פוּן דָאס מוֹיל פוּן די קְלֵיינֶע קִינְדֶער, די תִּינוֹקוֹת שֶׁל בֵּית רַבָּן אִין זֵייעֶר זְכוּת שְׁטֵייט די וֶועלְט, דַארְפְן מִיר זִיךְ זֵייעֶר פְרֵייעֶן אוּן אָנְהַאלְטְן אוֹיף אַ גַאנְץ יָאר די שִׂמְחָה.

אִינְמִיטְן די וָואכֶעדִיגֶע פַּרְשָׁה בְּהַעֲלֹתְךָ אֶת הַנֵּרוֹת, פַארְצֵיילְט די תּוֹרָה וֶועגְן כְּלַל יִשְׂרָאֵל וָועלְכֶע זֶענֶען גֶעוֶוען אִין מִדְבָּר פֶערְצִיג טֶעג, בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית הָאבְּן זֵיי מַקְרִיב גֶעוֶוען אַ קָרְבָּן פֶּסַח. עֶס זֶענֶען אָבֶּער גֶעוֶוען אֵיינְצֶעלֶע מֶענְטְשְׁן וָואס זֶענֶען גֶעוָוארְן טָמֵא פַאר אַ מֵת מִצְוָה, זֶענֶען זֵיי גֶעקוּמֶען צוּם מֹשֶׁה רַבֵּינוּ אוּן גֶעזָאגְט: "רֶבִּי, אַלֶע אִידְן זֶענֶען גֶעוָוארְן טָהוֹר דוּרְךְ די אֵפֶר הַפָּרָה, אוּן הָאבְּן מַקְרִיב גֶעוֶוען דֶעם קָרְבָּן פֶּסַח, אַזַא מַתָּנָה! אָבֶּער מִיר הָאבְּן לַיידֶער נִישְׁט זוֹכֶה גֶעוֶוען, זַייעֶנְדִיג פַארְנוּמֶען מִיט אַן אַנְדֶערֶע מִצְוָה, אַ מֵת מִצְוָה, לָמָּה נִגָּרַע?! פַארְוָואס זָאלְן מִיר נִישְׁט הָאבְּן די זְכִיָּה?!

פְרֶעגְט ר' נָתָן אַ מוֹרָא'דִיגֶע שְׁאֵלָה, וָואס אִיז שַׁיָּיךְ צוּ זָאגְן לָמָּה נִגָּרַע, דוּ בִּיסְט דָאךְ גֶעוֶוען טָמֵא, אוּן פֶּסַח אִיז שׁוֹין אַרִיבֶּער, וָואס קֶען מֶען יֶעצְט טוּן?! זֵיי הָאבְּן אָבֶּער גֶעווּאוּסְט דֶעם סוֹד פוּן "אֵין שׁוּם יֵאוּשׁ בָּעוֹלָם כְּלָל!" אֲפִילוּ מֶען אִיז טָמֵא, אוֹיבּ מֶען בֶּענְקְט, מֶען ווִיל אוּן מֶען הָאפְט, אוּן מֶען ווִיל נָאכְאַמָאל, מֶען גֵייט צוּם רֶבִּי'ן, מֹשֶׁה רַבֵּינוּ, מִיט אַ הַכְנָעָה אוּן אַ גֶעבֶּעט, לָמָּה נִגָּרַע?!

זָאגְט ר' נָתָן דָאס גֵייט אַרוֹיף אוֹיף יֶעדְן אִיד, מִיר אַלֶע ווִילְן זַיין רֵיין אוּן מַקְרִיב זַיין קָרְבָּן ה', דָאס מֵיינְט דִינֶען דֶעם אוֹיבֶּערְשְׁטְן כְּסֵדֶר בִּקְדֻשָּׁה מִיט אַ שִׂמְחָה, מִיט אַ רֵיינְקֵייט, אַזוֹי ווִי אַלֶע צַדִּיקִים, אָבֶּער לַיידֶער הָאבְּן מִיר זִיךְ פַארְשְׁמִירְט, גֶעוָוארְן שְׁמוּצִיג, אָבֶּער אִיךְ ווִיל אוֹיךְ!! אִיךְ ווִיל אוֹיךְ זַיין עֶרְלִיךְ!

קוּמְט מֹשֶׁה רַבֵּינוּ צוּם בַּאשֶׁעפֶער אוּן זָאגְט: "עֶס אִיז דָא אִידְן וָואס ווִילְן פָּארְט, אֲפִילוּ עֶס אִיז אַרִיבֶּער אוֹיף זֵיי וָואס אִיז גֶעבֶּעך אַרִיבֶּער!" זָאגְט דֶער בַּאשֶׁעפֶער, אַזוֹי?! זֵיי זֶענֶען זִיךְ נִישְׁט מְיָיאֵשׁ, זֵיי ווִילְן נָאךְ, הָאבְּן זֵיי גְלֵייךְ בַּאקוּמֶען אַ נַייעֶ מִצְוָה וָואס הֵייסְט 'פֶּסַח שֵׁנִי'.

די קְרִיאָה וָואס מֶען לֵיינְט וֶועגְן דֶעם אִין די פַּרְשָׁה וֶועט מְעוֹרֵר זַיין דֶעם זְמַן אוּן בְּכֹחַ די צַדִּיקִים וֶועלְן מִיר זוֹכֶה זַיין צוּ בַּאקוּמֶען די לִיכְטִיגְקֵייט פוּן די תּוֹרָה מִיט אִירֶע עֵצוֹת אוּן בְּקָרוֹב וֶועלְן מִיר זוֹכֶה זַיין צוּ די גְאוּלָה שְׁלֵמָה אָמֵן וְאָמֵן

אונטערוועגנס. די חשוב'ע ליינער האבן זיך באקענט מיט רבי נתנ'ס געשיכטע וואס איז פארלאפן ווען רבי נתן איז געווען אונטערוועגנס. ר' נתן איז אסאך צייט פון זיין לעבן געווען אונטערוועגנס צו פארן צום רבי'ן, און שפעטער צו די חסידים, אזוי אויך צו שאפן געלט צו דרוקן די ספרים. ס'איז נישט צום פארשטיין ווי רבי נתן האט אונטערוועגנס, געהאט דעם ישוב הדעת צו שרייבן דעם אוצר הספרים. ס'איז נישט ווי ער האט געהאט א מכון מיט אן איינגעריכטענעם אפיס מיט ארבעטער וואס האבן אים צוגעהאלפן ארויסצוגעבן די אלע ספרים. רבי נתן אליין, אונטערוועגנס, האט מיט א געוואלדיגע סיעתא דשמיא זוכה געווען ארויסצוגעבן די אלע אוצרות וואס מיר פארמאגן היינט.

דורכאויס רוב פון פארלאפענעם יאר, זענען מיר אריבערגעגאנגען דעם ערשטן יאר פון רבי נתנ'ס התקרבות. אצינד, ווען מיר שליסן יאר תקס"ג, וועלן בעזר השם ברענגען א קורצן איבערבליק פונעם גאנצן יאר:

רבי נתן איז געשטיגן אין תורה ועבודה אויף אן אויסטערלישע פארנעם וואס איז נישט געווען זיינ'ס גליכן, אבער פארט האט אים שטענדיג באגלייט א נוגדע געפיל אז ער איז נאכנישט אנגעקומען צום שלימות. עפעס פעלט אין זיין עבודה, וואס ער וויל משלים זיין, אבער ער האט נישט דעם מושג דערצו. ער איז געשטיגן און געפאלן און געהאט גרויס עגמת נפש.

מיט די צייט האט ער זיך באקענט מיט די תלמידי בעל שם אין יענע צייט, און ער האט אנגעהויבן צו פארן צו זיי. טראץ דעם וואס ער איז אויפגעוואקסן אין א מתנגד'ישע אטמאספער, האט אים זייער געצויגן די חסידיש'ע דרך אין עבודת השם. זיין שטורעמישע נשמה האט זיך עטוואס בארואיגט, אבער ער האט נאך געשפירט ווייט פון באפרידיגט. ער האט געדאווענט מיט מער כח, געלערנט מיט מער התמדה, ער האט שוין געפונען די ליכטיגקייט פון חסידות אבער ער איז נאכאלץ נישט רואיג געווען מיט זיך. ער האט געשפירט אז ער איז נאכנישט צוגעקומען צו די מדריגה אין תורה און תפילה ווי עס באדארף צו זיין.

איין מוצאי שבת, גייענדיג אין גאס פארצווייפלט איבער זיינע ירידות, איז ער אריינגעפאלן אין א שול. ער האט זיך געזעצט תהילים זאגן מיט ביטערע בכיות ביז ער איז אנטשלאפן געווארן, ווען ער האט געהאט א מיסטעריעזע חלום:

רבי נתן האט געזען ווי ער שטייט פאר א הויכן לייטער. ער קלעטערט אויפן לייטער אבער פאלט כסדר. ווי העכער ער האט געקלעטערט, אלץ טיפער איז געווען זיין טראסקען אויף אראפ. א אינגערמאן האט זיך באוויזן אויף שפיץ לייטער און אים געמוטיגט: "דראפע זיך און דערהאלט זיך?"

רבי נתן האט זיך ערוועקט אינגאנצן צעשטורעמט פון דעם מערקווירדיגע חלום.

ווער איז עס דער איד?
רבי נתן האט נישט געוואוסט. אבער פארט האבן אים די ווערטער זייע געמוטיגט. ער האט זיך אויפגעשטעלט און פארלאזט דעם שול.
אינצווישן האט דער רבי זיך אריבערגעצויגן קיין ברסלב. אין יענע צייט האט רבי נתן געוואוינט אין נעמירוב, וואס איז ממש נאנט צו ברסלב, בלויז עטליכע שעה צו פארן מיט א פערד און וואגן. די חסידיש'ע אינגעלייט פון נעמירוב האבן אנגעהויבן צו פארן צום רבי'ן, און רבי נתן האט באמערקט אויף זיי א געוויסע חיות וואס ער האט נאכנישט געזען ביי א צווייטן. רבי נתן איז מחליט צו קומען קיין ברסלב א קוק טון אויף דעם צדיק פון וועמען די שטאטסלייט רעדן מיט אזויפיל אייפער.
א' סליחות תקס"ב איז געווען דעם היסטארישן טאג, ווען רבי נתן מיט זיין חבר, רבי נפתלי, האבן זיך ארויסגעלאזט קיין ברסלב צום ערשטן מאל! ווי נאר רבי נתן איז צוגעטראטן אל הקודש פנימה, אפצונעמען שלום פון הייליגן רבי'ן, איז ער ממש דערציטערט פון די ליכטיגע צורה וואס עס האט זיך אים אנטפלעקט. גלייך האט ער אים דערקענט. ס'איז געווען דער אינגערמאן וואס ער האט געזען אין חלום. דער רבי האט זיי ווארעם אויפגענומען.
"אצינד בין איך שוין נישט עלענד אליין," האט דער רבי זיך אויסגעדרוקט. "מיר קענען זיך שוין פון לאנג נאר מיר האבן זיך שוין א צייט נישט געזען!"
ענדליך האט רבי נתן געשפירט אז זיין רוישיגע הארץ קילט זיך עטוואס אפ. ער האט שוין געפונען דאס וואס זיין נשמה האט אזוי באגערט. פון די ערשטע מינוט האט רבי נתן באקומען דעם געפיל אז דא איז דאס ארט וואו ער וועט קענען טרעפן א מנוחה פאר זיין נשמה.
ראש השנה תקס"ג, איז געווען דעם ערשטן ראש השנה וואס רבי נתן האט געוויילט ביים רבי'ן. ראש השנה איז יענעם יאר אויסגעקומען אויף א זונטאג נאכט. מוצאי ראש השנה האט רבי נתן זיך נישט געקענט געזעגענען און ער בלייבט שוין אויף שבת שובה. אבער אויך נאך שבת קען ער זיך נישט געגוג אנזעטיגן זיין דארשט צו העכערקייט און ער בלייבט ביז נאך יום כיפור. אויך נאך יום כיפור וויל ער זיך נישט געזעגענען אבער ער האט פארשטאנען אז ער מוז שוין אהיימגיין.
רבי נתן קומט אהיים מיט א פרישע חיות און לעבהאפט. ביי יעדע געלעגנהייט כאפט ער זיך אריבער קיין ברסלב צום רבי'ן. דער רבי איז אים מדריך אין עבודת השם. ער שטעלט אים אויס א געפאקטן סדר הלימוד; צוויי טעג אין זיין לעבן זאל ער זיין וואך אזוי אויך זאל ער אויפגעבן די געשעפטן און ווידמען זיין צייט פאר תורה ותפילה.
רבי נתן איז אין יענע צייט שוין געווען חתונה געהאט פאר כמעט צען יאר, אבער ער האט ליידער נאכנישט זוכה געווען צו זרע של קיימא. די קינדער האבן זיך נישט געהאלטן ביי אים ה"י. דער רבי בעט אים א פדיון און געבט אים א ברכה. ראש חודש כסלו איז ביים רבי נתן אין שטוב ליכטיג געווארן, ווען ער האט זוכה געווען צו האלטן א בן זכר!
שבת חנוכה האט רבי נתן געוויילט ביים רבי'ן, ווי דער מנהג. נאך שבת חנוכה האט דער רבי אפיציעל אויפגענומען רבי נתן צו שרייבן זיינע תורות. רבי נתן פלעגט זיך פארשרייבן פאר זיך אליין דעם רבי'נס ליכטיגע תורות, אבער אצינד איז עס געווארן אפיציעל ווען דער רבי האט אים מדריך געווען וואס און ווי אזוי צו שרייבן. און דער רבי איז זייער צופרידן געווען פון זיין ארבעט, רבי נתן איז געווען די איינציגסטע וואס האט אזוי גוט פארשטאנען דעם רבי'נס כוונות און דאס געקענט אראפברענגען אפילו פאר די

פשוטי־עם צו לערנען.

נאך ראש השנה ווען דער רבי האט געריעדט פון התבודדות, האט רבי נתן אנגעהויבן צו מאכן התבודדות, אבער אינמיטן ווינטער האט דער רבי געהאט מיט רבי נתן א לאנגע שמועס אריינגעפלאכטן מיט א וואונדערליכע תורה איבער התבודדות. רבי נתן איז אזוי באגייסטערט געווארן, אז ער האט אויסגעשריגן: "געוואלד! לאמיר לויפן איבער די גאסן און מארקן און שרייען: 'געוואלד! וואס טראכט איר אלע? וואס וועט זיין מיט אייערע נשמות'?!"

דער רבי האט אים אבער אנגעכאפט ביי זיינע קליידער אים אפצוהאלטן און האט אים געזאגט: "שטיי, ווערסט נישט פועל'ן. זיי וועלן דיר נישט הערן!..."

אינמיטן ווינטער איז דער רבי פארררייזט געווארן ווי זיין מנהג צו זיין צוויי שבתים אין יאר ביי די חסידים. רבי נתן איז נאכגעפארן דעם רבי'ן און איז אנגעקומען קיין טראוויצע פונקט אין צייט פורים אינדערפרי. ער איז שוין געבליבן אין טראוויצע ביז נאך פסח.

ראש חודש ניסן האט דער רבי געפירט אונטער די חופה זיין טאכטער, הרבנית הצדיקת שרה'קע אין שטאט מעדוועדיווקע. רבי נתן שילדערט די הייליגע טאנץ וואס דער רבי האט אפגעראכטן.

די תפלות מעריב האט מען געדאווענט אין אכסניא פון רבי'ן אין אינוויייניגסטע צימער. אזויווי רבי נתן האט זיך פארזוימט מיט'ן שמונה עשרה פון מעריב, איז ער ארויס פונעם צימער וואו מען האט געדאווענט, ווען דער רבי איז שוין געזעסן אויף זיין ארט און געפירט דעם סדר. אזוי ארום האט רבי נתן זוכה געווען צו כאפן א בליק אויפ'ן רבי'ן זייענדיג אין מעדוועדיווקע, איז דאס געווען פאר אים אן איינמאליגע געלעגנהייט צו זיין ביים רבי'ן אויף פסח, נאך וואס דער רבי האט געהאט א מנהג צו אפרעכטן דעם סדר נאר מיט זיין בני בית און די חסידים. א גאנץ לעבן האט זיך ר' נתן זיך געפרייט דערמיט.

די ימי הספירה גייען אריבער אויף רבי נתן ווי א ברסלב'ער חסיד. די ספירות ווערן געזאגט מיט גרויס צעקות און ברען. און אט האלט מען שוין ביי ערב שבועות. רבי נתן האט זיך צאמגענומען מיט די אנדערע חסידים און איז געפארן קיין ברסלב צו פראווען דעם געהויבענעם מתן תורה מיט'ן הייליגן רבי'ן. דאס איז געווען פאר רבי נתן זיין ערשטן שבועות אלס ברסלב'ער. אבער דער רבי האט פארשטאנען אז ער דארף אהיימפארן ווייל פורים און פסח איז ער נישט געווען אינדערהיים. נאך שבועות האט דער רבי אביערגעזאגט די צוויי תורות און רבי נתן האט דאס פארשריבן.

רבי נתן האט געהאט אויסצושטיין התנגדות קעגן זיין דרך. איבערהויפט אז ער ברענגט נישט קיין פרנסה. אבער רבי נתן האלט זיך שטארק מיט דעם אמת. צום סוף האט מען אויסגעהאמערט א פלאן אז רבי נתן זאל זיין א געלט־שיתוף אין די געשעפטן און דער טאטע וועט צוגעבן אביסל צום געהאלט. אזוי האט רבי נתן זיך געקענט מפרנס זיין פאר פופצן יאר אומגעשטערט.

יענעם זומער איז געווארן שווערע צייטן אויפ'ן רבי'ן. דער רבי האט שוין געהאט מתנגדים פון פריער, אבער נישט געפערליך. אבער דורכאויס יענעם זומער, האט זיך אנגעהויבן די מחלוקה מיט'ן הייליגער פעטער פון רבי'ן, רבי ברוכ'ל מעזיבוזשער זצוק"ל.

יענעם זומער איז פארגעקומען א היסטארישע דורכברוך, ווען דער רבי האט אנגעהויבן איבערצוגעבן דעם ספר המידות פאר רבי נתן צו באשרייבן.

מיט דעם האט זיך געשלאסן יאר תקס"ג.

פלאמען אויף קאלטן אייז

בעזר השם, האבן מיר אנגעהויבן א נייע פארזעצונג פון דעם אלעמענ'ס באקאנטן ברסלב'ער חסיד, הרהח" ר' יחיאל מעכיל דארפמאן זצ"ל, צו שילדערן איבער זיין העלדישע געשיכטע וואס איז אים פארלאפן זייענדיג אין גלות רוסלאנד אונטער די פארשאלטענע קאמוניסטן.

ר' מִיכְל, ווי מען האט אים גערופן, איז געווען פון די געציילטע אידן אין רוסלאנד, וועלכע האבן זיך ארויסגעדראפעט פון די רוסישע אייז אזוי שפעט ווי תשנ"ז, גאנץ מיט זיין אמונה.

מיר האבן זיך פארבונדן מיט זיין תלמיד נאמן, הרה"ח ר' נתן מיימון שליט"א, וועלכער האט זוכה געווען אים צו משמש זיין ביז צו זיין לעצטן טאג, צו הערן פון אים ערשט האנטיג די געשיכטע.

א גוט'ן ר' נתן, וואס קענט איר אונז מיטטיילן פון ר' מעכיל'ס רייכע לעבנס געשיכטע?

"ר' מעכיל איז געווען א פלאם פייער'דיגע חסיד וואס האט געברענט פאר'ן אויבערשטן. איך האב זיך באקענט מיט אים ווען ער איז געקומען קיין אמעריקע צו שתדל'ן ביים דעמאלטסדיגן אמעריקאנער פרעזידענט, אז ער זאל זיך ווענדן צו די רוסישע רעגירונג, אז ווען זיי בויען די הויכע בנינים אין אומאן, זאלן זיי נישט צורירן דעם ציון פון רבי'ן, אזוי ווי זיי האבן געפלאנט.

בשעת מיר האבן געארבעט אינאיינעם, בין איך געווארן זייער נאנט מיט אים און שפעטער ווען מיין חשוב'ער שווער, רבי צבי ארי' ראזענפעלד ז"ל איז נפטר געווארן, האב איך אים אנגענומען אלס מיין משפיע. איך פלעג אנקלינגען צו ר' מעכיל פון אמעריקע קיין ארץ ישראל און פארפירן מיט אים לאנגע שמעוסן פון דברי אמונה און הדרכה אין עבודת השם. שפעטער ווען איך האב זיך אריבערגעצויגן קיין ארץ ישראל, בין איך געווען זיין פערזענליכער גבאי ביז צו זיין לעצטן טאג. די געשיכטע פון ר' מעכיל האב איך געהערט צווישן די שורות ביי אונזערע שמועסן."

אין קורצן פון פריער:

ר' מעכיל איז געבוירן אין די שטאט טשעמראוויטש צו זיין חשב'ער פאטער רבי יהושע דוד ז"ל. ער איז געווען דער צווייטער רב און איז פארערכנט געווען פון די בני חשובים פון שטאט. ער איז געווען ממונה איבער די שוחטים אבער האט נישט געוואלט נעמען געהאלט פון זיי כדי צו קענען זיין פריי צו פסק'ענען לויט די הלכה. ערב יום כיפור איז א איד געקומען צו אים אין שטוב פרעגן א שאלה. ער באמערקט ווי די משפחה פאסטן איין אויף פארשימלטע ברויט. ער מאכט א ויצעקו, און די בני הקהלה נעמען אויף זיך אים צו געבן זיין געהאלט. ר' מעכיל האט דערציילט אז זינט דאן האט זיך זייער מצב פארבעסערט. נישט אז ס'איז געווען עשירות, אבער א ריין שטיקל ברויט האט מען זיך געקענט ערלויבן.

אינד ליינט ווייטער:

א מאמע בלייבט א מאמע

דאס קליינער מעכיל איז געוואקסן אריינאטעמענדיג ריינע לופט פון תורה און יראת שמים. זיין מאמע,

האשה החשובה פערל ע"ה איז באקאנט געווען אין שטאט אלס אן אשה צנועה און גרויסע צדיקת. ס'איז נישט קיין וואונדער אז פון איר איז ארויסגעקומען אזא חשוב'ער זון. זי פלעגט פיל מתפלל זיין און פארגיסן טרערן פאר אירע קינדער.

ליידער האט מעכיל נישט געהאט קיין גרינגע יוגנט. זיין חשוב'ע מאמע איז זייער נישט געזונט געווען. ר' מעכיל האט איר שטענדיג געדענקט נאר מיט זכרונות פון יסורים און קרענק. טראץ דעם אלעם האט זי זיך געשטארקט צו געבן פאר די קינדער וואס זי קען. אבער געקומען איז די מינוט וואס אויך די גוטע צייטן האבן זיך געענדיגט, ווען די מאמע האט געענדיגט אירע יארן אויף דעם עולם, איבערלאזנדיג א שטוב מיט קליינע קינדער ה"י.

דער קליינער מעכיל איז געבליבן א יונגער יתום ל"ע.

דער טאטע האט אנגענומען דאס ראלע פון טאטע/ מאמע און זיך געטריי אפגעגעבן מיט די קינדער פרובירנדיג אנצופילן דעם חלל, איבערהויפט האט ער זיך אפגעגעבן מיט זייערע רוחניות, אז זיי זאלן שטייגן אין תורה ויראת שמים.

לימוד התורה פון פריעסטן יוגנט

ס'איז דריי אזייגער פארטאגס. אינדרויסן הערשט א פינסטערניש. די קינדער אין שטוב זענען פארזונקען אין א טיפן שלאף, איבערגעדעקט מיט'ן דאכענע ביז איבער די אויערן, זיך צו באשיצן פון די פראסטן וואס האבן אריינגעדרונגען פון צווישן די שפאלטנס פון פענסטער.

אבער נישט פאר צו לאנג. ביי משפחת דארפמאן הויבט זיך אן א געפולדער. דער טאטע גייט איבער די בעטן און ערוועקט די קינדערלעך צו עבודת השם.

"קינדער, ס'איז שוין צייט אויפצושטיין..."

די קינדער ציען אראפ די דאכענע און שטעקן ארויס די פיס פון בעט מיט א שמחה של מצוה. זיי ווייסן אז אינדרויסן ביים טיש ווארט זיי אפ--- נישט קיין הייסע קאווע מיט א ראגעלע, נאר דער טאטע מיט'ן גמרא! דער טאטע האט געלערנט מיט געשמאק און חיות וואס האט אריינגעברענגט אין די קינדער א זיסקייט אין לימוד התורה.

דריי אזייגער פארטאגס האט שוין מעכיל אנגעהויבן דעם טאג צו לערנען מיטן טאטן. אפגעלערנט, איז מען אינאיינעם געגאנגען אין מקוה. ניין, נישט אין א הייסע, אנגעווארעמטע מקוה, גרייט זיך איינצוטונקען. צוליב די ארימקייט אין שטאט, פלעגט מען אנווארעמען דעם מקוה נאר ליל שישי לכבוד שבת קודש און א גאנצע וואך האט מען זיך גע'טובל'ט אין אן אייז קאלטן מקוה.

ר' מעכיל פלעגט שילדערן דעם דינעם שיכט אייז וואס האט זיך געשאפן איבער'ן וואסער פון די רוסישע פרעסטן. נאר קוקנדיג אויף דעם, איז שוין געווען שווער זיך צו גרייטן צו די טבילה.

"דער טאטע האט אונז אויסגעלערנט אז ווען דער מקוה איז הייס דארף מען גיין שטאטעלעך זיך נישט אפצובריען אבער ווען דער מקוה איז קאלט דארף מען אריינשפרינגען מיט איינמאל און שנעל ארויסגיין..." פלעגט ר' מעכיל ארויפברענגען זיינע זכרונות.

ציינער האבן געטרייסלט פאר קעלט, אבער דער טאטע האט אריינגעלייגט אן התלהבות אין די קינדער אז זיי האבן נישט געהאט קיין ספיקות אויב מען זאל זיך יא אדער נישט צו טובל'ען. יעדן פארטאגס פלעגט מען פון דאסניי אריינשפרונגען אינעם אייז קאלטן מקוה.

ביז צו זיין לעצטן טאג פלעגט ר' מעכיל האבן א ספעציעלן חביבות צו טבילות מקוה.

פארזעצונג קומט אי"ה

ווער קען וועמען?

מֵיין אַז יָא. ס'אִיז דָא אַלֶע סָארְטְן קִינְדֶער וָואס קוּמֶען לֶערְנֶען... בֶּאֱמֶת וֵוייס אִיךְ נִישְׁט, אִיךְ גְלֵייבּ אַז ס'אִיז דָא... אָבֶער אִיךְ הָאבּ עֶס נִישְׁט גֶעזֶען."

שְׁמַעְיָ' הָאט אַ קוּק גֶעטוּן אוֹיף שְׁמֶעלְקֶע מִיט אַן אֵיידֶעלֶע שְׁמֵייכְל אוּן אִים גֶעפְרֶעגְט מִיט לִיבְּשַׁאפְט: "אוּן וָואס אִיז מֶער חָשׁוּב, קְלֵיידוּנְג פוּן חוּץ לָאָרֶץ אָדֶער פְלֵייסִיג לֶערְנֶען פַארְ'ן דַאוֶוענֶען? אַ בִּינְטְל שְׁלִיסְלֶעךְ אָדֶער מִשְׁנַיוֹת בַּעַל פֶּה?"

ס'קוּקְט אוֹיס, שְׁמֶעלְקֶע, אַז אַמָאל נַארְן אוּנְז דִי

המשך פון די לעצטע זייט

אוֹיגְן אָפּ, אוּן מִיר הֵייבְּן אָן צוּ קוּקְן אוֹיף קְלֵיינֶע גַשְׁמִיוּת'דִיגֶע זַאכְן כְּאִילוּ ס'אִיז מֶער וֶוערְד וִוי גְרוֹיסֶע רוּחָנִיוּת'דִיגֶע עִנְיָנִים. מִיר דַארְפְן נִתְפָּעֵל וֶוערְן פוּן אַ מֶענְטְשְׁ'נְס עֶכְטֶע וֶוערְט, אוּן נִישְׁט קוּקְן אוֹיף זַיינֶע נַארִישֶׁע גַשְׁמִיוּת'דִיגֶע מַעֲשִׂים. פּוּנְקְט וִוי דֶער בַּעַל תְּפִילָה הָאט אוּנְז גֶעלֶערְנְט - אַז מְ'זָאל נִישְׁט מֶעסְטְן אַ מֶענְטְשׁ לוֹיט זַיין גֶעלְט אוּן זַיינֶע מַלְבּוּשִׁים, נָאר לוֹיט זַיין דְבֵקוּת אִין בַּאשֶׁעפֶער אוּן לוֹיט זַיין אִיבֶּערְגֶעגֶעבְּנְקַייט צוּ דִי מִצְווֹת.

סִיפּוּרֵי מַעֲשִׂיוֹת מִשָּׁנִים קַדְמוֹנִיּוֹת

וַיְהִי הַיּוֹם! אוּן ס'גֶעוֶוען אַ 'מְדִינָה', וָואס דָארְט אִיז גֶעוֶוען 'גְרוֹיס עֲשִׁירוּת' זֵיי זֶענֶען אַלֶע גֶעוֶוען 'עֲשִׁירִים'!

נָאר דָאס ['דֶרֶךְ' אוּן דָאס] 'פִּירֶעכְץ' פוּן דֶער 'מְדִינָה', אִיז גֶעוֶוען זֵייעֶר ווִילְד [מָאדְנֶע] – וָוארְן ס'הָאט זִיךְ בַּיי זֵיי אַלְץ גֶעפִירְט, וֶועדְלִיג [לוֹיט] דֶעם 'עֲשִׁירוּת'! – אִיטְלֶעכְנְס 'מַעֲלָה', אוּן אִיטְלֶעכְנְס 'כָּבוֹד', אִיז נָאר גֶעוֶוען וֶועדְלִיג [לוֹיט] זַיין 'עֲשִׁירוּת'! ס'אִיז בַּיי זֵיי אוֹיסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] גֶעוֶוען:

אַז דֶער וָואס עֶר הָאט זַיין אֵייגְנְס [אִין זַיין בַּאזִיץ], אֲזוֹיפִיל 'אֲלָפִים' אָדֶער 'רְבָבוֹת' (פִיל טוֹיזְנְט) 'גֶעלְט' – קוּמְט אִים דִי 'מַעֲלָה' אוּן דֶער 'כָּבוֹד'!

אוּן דֶער וָואס עֶר הָאט אֲזוֹיפִיל אוּן אַזוֹיפִיל 'גֶעלְט' – קוּמְט אִים אַ 'אַנְדֶערֶע מַעֲלָה'! אוּן אַזוֹי אַלֶע [אַנְדֶערֶע] 'מַעֲלוֹת' בַּיי זֵיי – אִיז אַלְץ גֶעוֶוען וֶועדְלִיג [לוֹיט] דֶעם 'גֶעלְט' וָואס אִיטְלֶעכֶער הָאט גֶעהַאט!

אוּן דֶער וָואס עֶר הָאט אֲזוֹיפִיל אוּן אֲזוֹיפִיל 'אֲלָפִים וּרְבָבוֹת' [טוֹיזְנְטֶער אוּן צֶענְדְלִיגֶער-טוֹיזְנְטֶער], וִויאַזוֹי ס'דָארְט בַּיי זֵיי אוֹיסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] גֶעוֶוען – דֶער אִיז שׁוֹין אַ 'מֶלֶךְ'!

אוּן אַזוֹי [אוֹיךְ] הָאבְּן זֵיי גֶעהַאט 'פָּאנֶען'! אַז דֶער וָואס עֶר הָאט 'אֲזוֹיפִיל [אוּן אֲזוֹיפִיל] גֶעלְט' – אִיז עֶר אִין 'דֶער פָּאן'! – אוּן ס'קוּמְט אִים 'דִי [גֶעווִיסֶע] מַעֲלָה', אוּן 'דֶער [גֶעווִיסֶער] כָּבוֹד', אִין

׳דֶער פָּאן׳!

און דֶער וָואס עֶר הָאט ׳אַזױפִּיל [און אַזױפִּיל גֶעלְט׳ – אִיז עֶר אִין אַ ׳אַנְדֶערֶע פָּאן׳! – און סְ׳קוּמְט אִים דָארְט ׳דִי [גֶעװִיסֶע] מַעְלָה׳ אִין ׳יֶענֶער פָּאן׳! – אַלְץ װֶעדְלִיג [לױט] זַיין ׳גֶעלְט׳!

און סֶע [סְ׳אִיז] בַּיי זֵיי אױף אַלֶעמֶען אױסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] גֶעוֶוען: – װִיפִּיל ׳גֶעלְט׳ עֶר זָאל הָאבְּן, אַז עֶר זָאל הָאבְּן דִי [גֶעװִיסֶע] ׳מַעְלָה׳ אִין ׳דֶער פָּאן׳! – און װִיפִּיל ׳גֶעלְט׳ עֶר זָאל הָאבְּן, אַז עֶר זָאל שׁױן זַיין אִין אַ ׳אַנְדֶערֶע פָּאן׳, און זָאל דָארְט עֶפֶּעס הָאבְּן אַ ׳מַעְלָה׳ און אַ ׳כָּבוֹד׳!

און אַזױ אִיטְלֶעכְנְס מֶענְטְשְׁנְ׳ס ׳כָּבוֹד׳, און גָאר זַיין ׳מַעְלָה׳ – אִיז אַלְץ גֶעוֶוען רַק וֶועדְלִיג [נָאר לױט] זַיין ׳גֶעלְט׳ וָואס עֶר הָאט גֶעהַאט – אַזױ־וִוי בַּיי זֵיי אִיז אױסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] גֶעוֶוען, אױף אִיטְלֶעכֶער ׳מַעְלָה׳ און ׳כָּבוֹד׳, װִיפִּיל ׳גֶעלְט׳ עֶר בַּאדַארְף צוּ הָאבְּן!

און אַזױ [אױךְ] אִיז בַּיי זֵיי אױסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] גֶעוֶוען: אַז [אױבּ] עֶר הָאט נָאר ׳אַזױפִּיל [און אַזױפִּיל] גֶעלְט׳ – אִיז עֶר אַ ׳גְלַאטֶער [פָּשׁוּטֶ׳ער] מֶענְטְשׁ׳!

און אַז [אױבּ] עֶר הָאט אָבֶער נָאךְ וֵוייניגֶער – אִיז עֶר שׁױן גָאר קַיין ׳מֶענְטְשׁ׳ נִישְׁט – נָאר עֶר אִיז אַ ׳חַיָה׳ אָדֶער אַ ׳עוֹף׳ (דְהַיְינוּ: דָאס אִיז נָאר אַ ׳חַיָה׳ וָואס הָאט אַ פָּנִים וִוי אַ ׳מֶענְטְשׁ׳)!

און סְ׳אִיז בַּיי זֵיי גֶעוֶוען [שְׁלֶעכְטֶע] ׳חַיוֹת׳ און ׳עוֹפוֹת׳! – דְהַיְינוּ: אַז עֶר הָאט נָאר ׳אַזױ אַבִּיסְל גֶעלְט׳ – אִיז דָאס [וֶוערְט עֶר אָנְגֶערוּפְן] נָאר אַ ׳לֵייבּ׳ – דָאס אִיז אַ מֶענְטְשְׁלִיכֶער לֵייבּ׳! – און אַז עֶר הָאט נָאר ׳אַזױ אַבִּיסְל גֶעלְט׳ – אִיז עֶר נָאר אַ ׳עוֹף׳!

און אַזױ הָאבְּן זֵיי גֶעהַאט אַנְדֶערֶע [שְׁלֶעכְטֶע] ׳חַיוֹת׳ און ׳עוֹפוֹת׳! – וָוארְן דֶער וָואס עֶר הָאט ׳וֵויינִיג גֶעלְט׳ – דֶער אִיז גָאר קַיין ׳מֶענְטְשׁ׳ נִישְׁט בַּיי זֵיי, נָאר עֶר אִיז אַ חַיָה׳ אָדֶער אַ ׳עוֹף׳! – וָוארְן בַּיי זֵיי אִיז דֶער עִיקָר דָאס ׳גֶעלְט׳ גֶעוֶוען! – און דִי ׳מַעְלָה׳ און דֶער ׳כָּבוֹד׳ פוּן אִיטְלֶעכְן, אִיז נָאר [גֶעוֶוען] וֶועדְלִיג [לױט] דֶעם ׳גֶעלְט׳!

הָאט מֶען גֶעהֶערְט אױף דֶער ׳וֶועלְט׳: ״אַז סְ׳אִיז פַּארְהַאנְדְן [פַּארְהַאנֶען] אַזױ אַ [אַזַא] ׳מְדִינָה׳״!

הָאט דֶער ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳, זֵייעֶר אַ ׳גְרױסְן קְרֶעכְץ׳ גֶעטָאן דֶערױף! – און עֶר הָאט גֶעזָאגְט: ״וֶוער וֵוייסְט וואוּהִין דִי ׳דָאזִיגֶע׳ קֶענֶען פַּארְגֵיין [פַּארְבְּלָאנְדְזֶענֶען; פַּארְקְרִיכְן דוּרְכְדֶעם״?!

הָאבְּן זִיךְ גֶעפִינֶען ׳מֶענְטְשְׁן׳ פוּן ׳זַיינֶע לַייט׳ [פוּנֶעם ׳בַּעַל־תְּפִילָה] – און הָאבְּן אִים גָאר קַיין דֵיעָה [מֵיינוּנְג] נִישְׁט גֶעפְרֶעגְט – און זֵיי הָאבְּן זִיךְ אױפְגֶעהױבְּן, און זֶענֶען [אַהִין] גֶעגַאנְגֶען צוּ דֶער [אױבְּנְדֶערְמַאנְטֶער] ׳מְדִינָה׳! – אַז זֵיי זָאלְן זֵיי אַרױסְפִירְן דֶערְפוּן [זֵיי צוּרִיקְקֶערְן צוּם גוּטְן]!

וָוארְן זֵיי (דְהַיְינוּ: דִי ׳לַייט׳ פוּן דֶעם ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳) – הָאבְּן ׳גְרױס רַחֲמָנוּת׳ גֶעהַאט אױף דֶער ׳מְדִינָה׳ – [אױף] וָואס זֵיי זֶענֶען אַזױ פַּארְפִירְט [פַּארְבְּלָאנְדְזֶעט] גֶעוָוארְן אִין דֶער ׳תַּאֲוָה פוּן גֶעלְט׳ – און בִּפְרַט [אַז] דֶער ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳ הָאט גֶעזָאגְט: ״אַז זֵיי קֶענֶען נָאךְ וַוייטֶער פַּארְפִירְט [מֶער פַּארְבְּלָאנְדְזֶעט] וֶוערְן״!

אִיבֶּערְדֶעם [צוּלִיבּ דֶעם] זֶענֶען דִי ׳לַייט׳ פוּן דֶעם ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳ גֶעגַאנְגֶען צוּ דֶער ׳מְדִינָה׳! – טָאמֶער וֶועלְן זֵיי קֶענֶען אַרױסְפִירְן זֵיי, פוּן זֵייעֶרֶע ׳נַארִישְׁקַייט׳.

דִי [לַייט פוּן דֶער ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳] זֶענֶען גֶעקוּמֶען אִין דֶער [אוֹיבְּנְדֶערְמַאנְטֶער] ׳מְדִינָה׳ אַרַיין! – אוּן זֵיי זֶענֶען אַרַיינְגֶעגַאנְגֶען [צוּ אֵיינֶעם פוּן זֵיי]! – מִן־הַסְתַּם [זֶענֶען זֵיי אַרַיינְגֶעגַאנְגֶען] צוּ אַ ׳קְלֵיינֶעם מֶענְטְשְׁן׳ [וָואס עֶר הָאט ׳וֵויינִיג גֶעלְט׳], וָואס ׳דֶער׳ הֵייסְט בַּיי זֵיי אַ ׳חַיָּה׳!

אוּן זֵיי הָאבְּן אָנְגֶעהוֹיבְּן מִיט אִים צוּ שְׁמוּעֶסְן [אוֹיף זֵייעֶר שְׁטֵייגֶער]: ״בַּאֲשֶׁר אַז צוּם ׳אֱמֶת׳, אִיז דָאס ׳גֶעלְט׳ גָאר קַיין ׳תַּכְלִית׳ נִישְׁט! – אוּן דֶער ׳עִיקָּר תַּכְלִית׳, אִיז נָאר ׳גָאט׳ צוּ דִינֶען וְכוּ׳״!

אוּן ׳דֶער׳, הָאט זֵיי גָארְנִישְׁט צוּגֶעהֶערְט! – וָוארְן סְ׳אִיז שׁוֹין בַּיי זֵיי אַזוֹי אַיינְגֶעוָוארְצְלְט גֶעוֶוען אִין דֶער ׳דֵיעָה׳ [מֵיינוּנְג]: ״אַז דֶער עִיקָּר אִיז נָאר דָאס ׳גֶעלְט׳״! אוּן אַזוֹי הָאבְּן זֵיי גֶעשְׁמוּעֶסְט נָאךְ, מִיט אַ ׳אַנְדֶערְן׳! – אוּן עֶר הָאט אוֹיךְ, זֵיי נִישְׁט צוּגֶעהֶערְט!

אוּן זֵיי [דִי ׳לַייט׳ פוּנֶעם ׳בַּעַל־תְּפִילָה׳] הָאבְּן מִיט אִים וַוייטֶער גֶעוָואלְט שְׁמוּעֶסְן! – הָאט עֶר זֵיי גֶעעֶנְטְפֶערְט (דְהַיְינוּ: דֶער ׳מֶענְטְשׁ׳ וָואס זֵיי הָאבְּן מִיט אִים גֶעשְׁמוּעֶסְט – הָאט עֶר זֵיי גֶעעֶנְטְפֶערְט): ״וַוייטֶער הָאבּ אִיךְ נִישְׁט צַייט מִיט אַייךְ צוּ שְׁמוּעֶסְן״! הָאבְּן זֵיי אִים גֶעפְרֶעגְט: ״פַארְוָואס״?!

הָאט עֶר גֶעעֶנְטְפֶערְט: ״בַּאֲשֶׁר [וַוייל] מִיר בַּאדַארְפְן אַלֶע אַרוֹיס [אַוֶועקְגֵיין] פוּן ׳דֶער מְדִינָה׳, אִין אַ ׳אַנְדֶערֶע מְדִינָה׳ אַרַיין! – וָוארְן מִיר הָאבְּן גֶעזֶעהְן: אַז דֶער ׳עִיקָּר תַּכְלִית׳, אִיז נָאר דָאס ׳גֶעלְט׳! – אִיבֶּערְדֶעם [צוּלִיבּ דֶעם] אִיז בַּיי אוּנְז גֶעבְּלִיבְּן [אָפְּגֶעמַאכְט]: אַז מִיר זָאלְן גֵיין צוּ אַזוֹי אַ [אַזַא] ׳מְדִינָה׳, וָואס דָארְט מַאכְט מֶען ׳גֶעלְט׳ (דְהַיְינוּ: סְ׳אִיז דָארְט [פַארְהַאן] אַזוֹי אַ [אַזַא] ׳עֶרְד׳, וָואס דֶערְפוּן מַאכְט מֶען ׳גָאלְד׳ אוּן ׳זִילְבֶּער׳)! – אִיבֶּערְדֶעם [צוּלִיבּ דֶעם] מוּזְן מִיר הַיינְט אַלֶע, גֵיין צוּ ׳דֶער [דָאזִיגֶער אַנְדֶערֶער] מְדִינָה׳״! אוּן וִוידֶער [אוֹיךְ] אִיז בַּיי זֵיי גֶעבְּלִיבְּן [גֶעוֶוען אָפְּגֶעמַאכְט]:

״אַז זֵיי וִוילְן, אַז זֵיי זָאלְן הָאבְּן ׳כּוֹכָבִים׳ אוּן ׳מַזָּלוֹת׳ אוֹיךְ (דְהַיְינוּ: ׳שְׁטֶערְן׳ אוּן ׳מַזָּלוֹת׳ וָואס אִין הִימְל)״! דְהַיְינוּ: אַז דֶער וָואס עֶר הָאט ׳אַזוֹיפִיל׳ אוּן ׳אַזוֹיפִיל׳ ׳גֶעלְט׳, וִויאַזוֹי זֵיי הָאבְּן דָארְט אוֹיסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] דֶערוֹיף – ׳דֶער׳ זָאל זַיין אַ ׳כּוֹכָב׳ (דְהַיְינוּ: אַ ׳שְׁטֶערְן׳)!

וָוארְן אַז עֶר הָאט ׳אַזוֹיפִיל גֶעלְט׳ – הָאט עֶר זִיךְ דֶעם ׳כֹּחַ׳ פוּן ׳דֶעם [גֶעוִויסְן] שְׁטֶערְן׳! – וָוארְן דוּרְךְ ׳דֶעם שְׁטֶערְן׳, וַואקְסְט זִיךְ דָאס ׳גָאלְד׳!

וָוארְן [דָאס] וָואס סְ׳אִיז פַארְהַאנְדְן [פַארְהַאנֶען] ׳עֶרְד׳, וָואס פוּן אִיר מַאכְט מֶען ׳גָאלְד׳ – אִיז זִיךְ דָאס מַחֲמַת [צוּלִיבּ] דִי ׳שְׁטֶערְן׳! – וָואס דוּרְךְ זֵיי, וַואקְסְט דָארְט אַזוֹי אַ [אַזַא] ׳עֶרְד׳, וָואס פוּן אִיר מַאכְט מֶען ׳גָאלְד׳!. [אִיז וִויבַּאלְד] אַז ׳דֶער מֶענְטְשׁ׳ הָאט ׳אַזוֹיפִיל גֶעלְט׳ – [קוּמְט אוֹיס]: הָאט עֶר זִיךְ דֶעם ׳כֹּחַ׳ פוּן ׳דֶעם שְׁטֶערְן׳! – אִיבֶּערְדֶעם [אִיז צוּלִיבּ דֶעם] אִיז עֶר אַלֵיין אַ ׳שְׁטֶערְן׳!

(אַזוֹי הָאבְּן זֵיי אַלְץ גֶעזָאגְט, דִי ׳מְדִינָה׳ – וֶועדְלִיג [לוֹיט] זֵייעֶר פַארְפִירְטְקַייט [פַארְבְּלָאנְדְזְטְקַייט] אִין דֶעם ׳גֶעלְט׳)! אוּן אַזוֹי [אוֹיךְ] הָאבְּן זֵיי גֶעזָאגְט: ״אַז זֵיי וִוילְן הָאבְּן ׳מַזָּלוֹת׳ אוֹיךְ״!

דְהַיְינוּ: אַז אֵיינֶער וֶועט הָאבְּן ׳אַזוֹיפִיל׳ אוּן ׳אַזוֹיפִיל גֶעלְט׳ – וִויאַזוֹי [וִויפִיל] זֵיי הָאבְּן דֶערוֹיף אוֹיסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] – ׳דֶער׳ זָאל זַיין אַ ׳מַזָּל׳! אוּן אַזוֹי [אוֹיךְ] הָאבְּן זֵיי זִיךְ גֶעמַאכְט ׳מַלְאָכִים׳! אַלְץ וֶועדְלִיג [לוֹיט] דֶעם ׳גֶעלְט׳!

בִּיז סְ׳אִיז בַּיי זֵיי גֶעבְּלִיבְּן [אָפְּגֶעמַאכְט]: ״אַז זֵיי זָאלְן הָאבְּן ׳גָאטְן׳ אוֹיךְ״! אַז דֶער וָואס עֶר וֶועט הָאבְּן ׳זֵייעֶר־פִיל גֶעלְט׳, אַזוֹיפִיל אוּן אַזוֹיפִיל ׳אֲלָפִים וּרְבָבוֹת׳ [טוֹיזְנְטֶער אוּן צֶענְדְלִיגֶער־טוֹיזְנְטֶער] – וִויאַזוֹי זֵיי הָאבְּן דֶערוֹיף אוֹיסְגֶעזֶעצְט [בַּאשְׁטִימְט] – ׳דֶער׳ זָאל זַיין אַ ׳ גָאט׳! וָוארְן אַז ׳גָאט׳ גֶעבְּט אִים ׳אַזוֹיפִיל גֶעלְט׳ – אִיז עֶר אַלֵיין אַ ׳גָאט׳!

שם: ____________

לאמיר זיך פארהערן

די צוועלעווטע מעשה - דער בעל תפילה (2)

א. ווער האט געקענט זיין קעניג אין די מדינה פון עשירות?
- ❑ ווער ס'האט געהאט אזויפיל אלפים ורבבות, וואס איז געווען ביי זיי אפגעמאכט אז פאר אזויפיל געלט איז מען א קעניג
- ❑ ווער ס'איז געווען זייער שטארק
- ❑ דער אייניקל פון ערשטן קעניג

ב. ווער האט געהייסן א חי' אדער א עוף אין די מדינה?
- ❑ ווער ס'האט זיך אויפגעפירט וואו א חי' אדער ווי א פייגל
- ❑ ווער ס'האט שטענדיג געוויינט צום אייבירשטן
- ❑ ווער ס'האט געהאט גאר ווייניג געלט

ג. וואס האט דער בעל תפילה געזאגט אויף די מדינה פון עשירות?
- ❑ ער האט זייער געקרעכצעט און געזאגט ווער ווייסט ווי זיי קענען נאך פארגיין דורך דעם
- ❑ ער האט גאר נישט געזאגט אויף זיי
- ❑ ער האט געזאגט אז זיי האבן מער נישט קיין האפענונג

ד. מיט וועמען פון די מדינה של עשירות האבן די מענטשן פון בעל תפלה אנגעהויבן צו שמועסן?
- ❑ מן הסתם מיט מענטשן וואס מ'רופט זיי א שטערן
- ❑ מן הסתם מיט מענטשן וואס מ'רופט זיי א חי'
- ❑ מן הסתם מיט מענטשן וואס מ'רופט זיי א מלאך

ה. פארוואס האבן די מענטשן פון מדינה של עשירות געוואלט אריבער צו א אנדערע מדינה?
- ❑ ווייל ס'איז געווען דארט אסאך עשירים
- ❑ ווייל פון די ערד פון די מדינה מאכט מען גאלד און זילבער
- ❑ ווייל משנה מקום משנה מזל

ו. וועלכע דרגות איז געווען אין די מדינה של עשירות?
- ❑ שטערן, מזלות,
- ❑ מלאכים, גאטן,
- ❑ביידע תשובות זענען ריכטיג

ז. האסטו געלערנט די מעשה פון די וואך?
- ❑ יא
- ❑ ניין
- ❑ א חלק

טיפער געטראכט

וויפיל דרגות איז דער רבי מפרט - אז די מדינה של עשירות האבן געהאט, ר"ל ?

תשובות אויף די פריערדיגע וואך

וויפיל און וועלכע זאכן האבן עוסק געווען דער בעל תפילה מיט זיינע לייט חוץ לישוב ?

זִיבְּן זַאכְן, - תפלות, שירות, ותשבחות, ווידויים, תעניתים, סיגופים, תשובה

ב"ה אז דער טעלעפאן ליין ארבעט שוין און מען קען שוין מאכן די בחינות, רופט

646-585-3040   02-5-3333-72

ווער קענען ווערן?

מִיר זֶענֶען גֶעוֶוען שָׁאקִירְט צוּ הֶערְן אִיבֶּער דִי מִיאוּסֶ'ע אוּן נִידְרִיגֶע אוֹיפְפִירוּנְג פוּן דִי מְדִינָה פוּן גֶעלְט. יֶעדֶער אַיינְוואוֹינֶער דָארְט אִיז גֶעוָוארְן גֶעמָאסְטְן לוֹיט וִויפִיל גֶעלְט עֶר הָאט פַארְמָאגְט אִין זַיין קֶעשֶׁענֶע. אַ גְבִיר מִיט אַ גֶעוַואלְדִיגֶע עֲשִׁירוּת הָאט בַּאקוּמֶען אִיבֶּערְגֶעטְרִיבֶּענֶע כָּבוֹד אוּן חֲשִׁיבוּת, אָבֶּער פוּן דִי אַנְדֶערֶע זַייט, וֶוער עֶס הָאט נִישְׁט "זוֹכֶה" גֶעוֶוען צוּ פַארְדִינֶען גֶענוּג גֶעלְט, אִיז בַּיי זֵיי גָארְנִישְׁט וֶוערְד גֶעוֶוען. מֶען הָאט זֵיי אָנְגֶעקוּקְט נִישְׁט מֶער וִוי אַ חַיָּה אָדֶער אַ פוֹיגְל, אוּן מֶען הָאט זֵיי אֲפִילוּ נִישְׁט אָנְגֶערוּפְן מִיטְ'ן טִיטְל "מֶענְטְשׁ". מֶען הָאט זֵיי פָּשׁוּט גֶערוּפְן אַ חַיָּה אָדֶער אַ עוֹף! אַזוֹי וִוי זֵיי הָאבְּן נִישְׁט גֶעהַאט קֵיין גֶעלְט, זֶענֶען זֵיי נִישְׁט גֶעוֶוען מֶער וֶוערְד וִוי אַ פוֹיגְל...

אוֹיבּ הָאסְטוּ גֶעלְט - בִּיסְטוּ אַ מֶענְטְשׁ. אוֹיבּ הָאסְטוּ נִישְׁט קֵיין גֶעלְט - בִּיסְטוּ אַ חַיָּה!

פֶּעטֶער שְׁמַעְיָ' אִיז אָנְגֶעקוּמֶען פְּרַאוֶוען אַ שַׁבָּת בַּיי זַיינֶע קְרוֹבִים אִין יְרוּשָׁלַיִם, צוּ פַּייעֶרְן דִי גֶעבּוּרְט פוּן זַיין עֶרְשְׁטְן אֵיינִיקְל. שְׁמֶעלְקֶע אִיז גֶעוֶוען הֶעכְסְט בַּאגַייסְטֶערְט; עֶר הָאט שְׁטֶענְדִיג לִיבּ גֶעהַאט צוּ שְׁמוּעֶסְן מִיט זַיין בַּאלִיבְּטְן פֶּעטֶער שְׁמַעְיָ' וֶועלְכֶער הָאט גֶעהַאט אַן אָפֶענֶעם אוֹיעֶר אוּן זִיךְ כְּסֵדֶר נָאכְגֶעפְרֶעגְט מִיט גְרוֹיס אִינְטֶערֶעסֶע אִיבֶּערְן חֵדֶר אוּן אִיבֶּער דִי אַנְדֶערֶע קִינְדֶער אִין זַיין כִּתָּה. שְׁמֶעלְקֶע הָאט שׁוֹין קוֹים גֶעוַוארְט מִיט גְרוֹיס שְׁפַּאנוּנְג אַז דִי סְעוּדָה זָאל זִיךְ שׁוֹין עֶנְדִיגְן, כְּדֵי עֶר זָאל קֶענֶען שְׁפַּאצִירְן גֶעמִיטְלֶעךְ מִיט זַיין טַייעֶרְן פֶּעטֶער אוּן אִים אִיבֶּערְגֶעבְּן אַלֶע זַיינֶע מַעֲשִׂיוֹת אוּן אִיבֶּערְלֶעבֶּענִישְׁן.

גֵייעֶנְדִיג אוֹיפְן וֶועג צוּם שָׁלוֹם-זָכָר, הָאט שְׁמֶעלְקֶע

מִיט גְרוֹיס בַּאגַייסְטֶערוּנְג דֶערְצֵיילְט: "אִיךְ הָאבּ פֶעסְטֶע חֲבֵרִים אִין מַיין כִּיתָּה, מֶעכְטִיגֶע יוּנְגְלֶעךְ וָואס זֶענֶען עֶכְטֶע חֶבְרָה-לַייט! לְמָשָׁל, אַיְיזִיק טְרָאגְט אַלֶעמָאל טַייעֶרֶע קְלֵיידוּנְג וָואס מְ'הָאט אִים סְפֶּעצִיעֶל גֶעקוֹיפְט אִין חוּץ לָאָרֶץ. דּוּדִי הָאט אַ גַאנְצֶע בִּינְטְל מִיט שְׁלִיסְלֶעךְ, טֵייל דֶערְפוּן זֶענֶען אֲפִילוּ אֱמֶתְ'ע אוֹיטָא-שְׁלִיסְלֶעךְ! שׁוּקִי בְּרֶענְגְט מִילְכִיגֶע נַאשֶׁערַייעֶן אִין כִּיתָּה אוּן עֶר טֵיילְט עֶס פַאר זַיינֶע נָאנְטֶע חֲבֵרִים. אִיךְ בַּאקוּם אוֹיךְ דֶערְפוּן...! אָה, אִיךְ הָאבּ פַארְגֶעסְן דִיר צוּ זָאגְן וֶועגְן רוּבִי. עֶר מַאכְט זִיכֶער אַלֶעמָאל צוּ זַיין זֵייעֶר, זֵייעֶר מְסוּדְרְ'דִיג. זַיינֶע פֵּאוֹת זֶענֶען פּוּנְקְטְלִיךְ גֶעדְרֵייט וִוי פְּלַאסְטִיק, אוּן עֶר טְרָאגְט גְלַאנְצִיגֶע עֶקֶעדִיגֶע בְּרִילְן. עֶר הָאט מִיר אֲפִילוּ דֶערְצֵיילְט אַז בִּיז עֶר הָאט גֶעקוֹיפְט דִי בְּרִילְן, הָאט עֶר אָפְּגֶעזוּכְט זִיבְּן גֶעשֶׁעפְטְן (!) בִּיז עֶר הָאט גֶעפוּנֶען עֶפֶּעס שֵׁיין אוּן פּוּנְקְטְלִיךְ וָואס עֶר הָאט לִיבּ גֶעהַאט אוּן סְ'הָאט אִים גֶעפַּאסְט..."

דֶער פֶּעטֶער שְׁמַעְיָ' הָאט אוֹיסְגֶעהֶערְט אוּן גֶעבְּלִיבְּן שְׁטִיל.

"הָאסְטוּ אוֹיךְ חֲבֵרִים אִין כִּיתָּה וָואס קֶענֶען מִשְׁנַיוֹת בַּעַל פֶּה, אָדֶער וָואס קוּמֶען פַארְטָאגְס לֶערְנֶען פַארְ'ן דַאוֶוענֶען?" הָאט שְׁמַעְיָ' גֶעפְרֶעגְט.

שְׁמֶעלְקֶע הָאט אָנְגֶעהוֹיבְּן שְׁטַאמְלֶען: "עֶע... אִיךְ

המשך אויף זייט 8